

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ioannis De Lvgo Hispalensis, Societatis Iesv, S. R. E. Tit.
S. Balbinæ Presbyteri Cardinalis, Disputationes
Scholasticæ, Et Morales De Virtute Fidei Divinæ**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1656

Sectio I. De excommunicatione hæreticis imposita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81031)

& alij infideles, & Apostata, qui post baptismum susceptum à Catholica fide deficiunt, licet non solum partem fidei Christianæ relinquant per hæresim, sed totam, vel ferè totam per Paganismum, & el Judaismum abneget: ij enim eadē pœnas incurrant ac hæretici, vt fatentur Doctores omnes, quos refert, & sequitur Sanchez lib. 2. in decal. cap. 7. num. 18. nam quoad culpam tota malitia hæresis continetur in Apostasia, & additur vltius recessus totalis à fide, quod non minuit, sed aggravat peccatum, & facit Apostatam digniorem omnibus iis pœnis: Schismatici autem, qui hæretici non sunt, non intelliguntur nomine hæreticorum, quoad eorum pœnas, nisi exprimentur, vt docet Sanchez eum alijs lib. 2. in Decalog. cap. 36. vbi enumerat etiam proprias Schismaticorum pœnas.

S E C T I O I.

De Excommunicatione hæreticis
imposita.

¹ *Excommuni-
catio maior
est prima &
antiquissima
hæreticorum
pœna,*
Prima, & antiquissima hæreticorum pœna est excommunicatio maior, vt constat ex cap. Achatus 24. qu. 1. cap. Ad abolendum cap. excommunicamus 1. & 2. de hæreticis cap. Quocunque eodem: tit in 6. cap. nouerit, de sententiâ excommunicationis. Denique in illa cœna imponitur, & renouatur singulis annis hæc excommunicatio reservata Summo Pontifici. Est autem hæc excommunicatio omnium antiquissima, vt notauit Azor tom. 1. lib. 8. cap. 10. quæst. 1. Est etiam ipso facto incurrenda quamuis iure antiquiori solum esset imponenda, iuxta quod antiquum ius loquutus videtur S. Thomas in præsent. quæst. 11. art. primo.

Obstare posset illud Pauli ad Titum 3. hæreticum hominem post vnam & secundam correptionem deuota: non ergo debet censeri excommunicatus ante duas monitiones. Respondet Suarez in præsent. disp. 21. sect. 1. num. 7. in primis verba illa aliter legi à multi Patribus, quos ibi congerit, nempe post, vnam admonitionem deuota, quæ admonitio sufficiens sit per legem. Secundò tamen, & facilius responderetur, admissa nostra lectione vulgata, quæ retinenda est, ibi sermonem esse de excommunicatione ferenda ab homine scilicet ab Episcopo, qualis erat Titus, & ideo duplex admonitio exigebatur: nunc autem excommunicatio est à iure, quod semper monet, & ideo sufficit lex promulgata, vt ipso facto incuratur. Posset tertio addi, duas illas monitiones non requiri, vt hæreticus incurat excommunicationem, sed vt Episcopus certior fiat de eius pertinacia, & quam incurrerit censuram, & ita merito, & prudenter possit illum declarare excommunicatum, vt ab omnibus vitetur: multi enim sine pertinacia sectantur hæreses, & ideo ab excommunicatione excusantur; imò à peccato etiam graui, aliquando vero licet non excusentur à peccato, sed tamen quia peccant ex ignorantia culpabili, non sunt propriè hæretici, vt vidimus in superioribus, agentes de essentia hæresis.

² *Hæc excommuni-
catio an
sit iuris diuini.*
De hac ergo excommunicatione queritur primò an sit iuris diuini, an solum iuris positui humani. Aliqui voluerunt esse iuris diuini, ita Driedo, Echius, Almaynus, Penna, & alij, quos af-

fert Suarez vbi supra num. 1. Contraria tamen sententia verissima est, licet hæreticus dignissimus sit hac pœna, non esse tamen impolitum quos affert, & sequitur Suarez, Castro Palosus Castro, & Lorca, quos affert, & loquitur Hurtado disput. 83. sect. 1. §. 4. & constat ex modo loquendi Pontificum, qui dicunt se excommunicare hæreticos, quod non dicere si iam essent à Christo excommunicati. Constat etiam ex antiquiori vsu Ecclesiæ, quo hæc excommunicatio, vt diximus, non erat ipso facto, sed solum ferenda, vt notauit Suarez vbi supra num. 5. non ergo erant iam antea hæretici ipso facto excommunicati. Constat deinde ex praxi præsentis, qua hæretici non denuntiati non sunt vitandi, non sunt ergo excommunicati iure diuino. Alioquin non posset Ecclesia minuire ex parte excommunicationem illam, proinde de facto minuit, cum excommunicatio completè sumpta includat priuationem cōmunicationis cum fidelibus, quam priuationem saltem ex parte fidelum abstulit ex parte ipsa Ecclesia. Similiter Ecclesia aliquando admittit hæreticos ad cōmunionem suffragiorum cōmunium, vt in festis hebdomadæ maioris, qua die publice, & solemniter orat pro hæreticis omnibus, quod non faceret, si iure diuino essent cōmunibus suffragiis priuati. Denique ratio à priori est, quia licet potestas Ecclesiæ ad excommunicandos hæreticos, & alios peccatores sit de iure diuino, ipsa tamen excommunicatio, & vsus illius est omnino de iure Ecclesiastico, quo constituta est talis excommunicationis censura, includens exclusionem à suffragiis, sacramentis, jurisdictione, cōmunicatione sacra, & ciuili cum alijs fidelibus, quæ priuationes sicut ab Ecclesia constitutæ sunt, ita ab eadem augeri possunt, & dimitti, & mitigari, & suspendi ad tempus, vel in ordine ad aliquem effectum, proinde de facto fit, quia totum hoc in fieri, & in conseruari pendet ab Ecclesia, & ideo etiam summus Pontifex non ligatur legibus excommunicationis, nec ipse potest eam incurere, nec etiam prohiberi à cōmunicatione cum excommunicato, nisi ad summum quoad vim directiuam, sicut alijs legibus Ecclesiasticis. Quare potest hæretico auferre incapacitatem ad beneficia, vel ad iurisdictionem, & concedere aliquibus facultatem cōmunicandi cum hæreticis in iis, in quibus cōmunicatio non esset prohibita lege naturali, vt dicemus; nec circa hoc inuenitur aliquod præceptum Christi, imò communiter Theologi dicunt, Christum in lege gratiæ non addidisse ex se præcepta positiua, nisi circa fidem & sacramenta; non ergo imposuit in hæreticos excommunicationem propriam, quæ in sua essentia est aggregatum quoddam ex multis præceptis positiuis.

Obiiciunt primò aliqua Scripturæ loca, in quibus videtur hæc excommunicatio in hæreticos lata, Ioan. epist. 2. Nec aue illis dixeritis. Ad Romanos 16. declinate ab illis. 1. ad Corinth. 5. cum eiusmodi nec cibum sumere. 2. ad Thessal. 3. denuntiamus vobis fratres in nomine Domini Iesu Christi: vt subtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinate, & non secundum traditionem, quam accepistis à nobis. Quæ verba Cyprianus epist. 55. intelligit de hæreticis, ad Galat. 1. §. quis vobis

Communicatio cum hæreticis illicita de iure naturali, etiam si excommunicatio, et prohibitione Ecclesiæ.

vobis evangelizaverit, præter id quod evangelizarum est, anathema sit. Ad Tit. 3. hæreticum hominem post unam, & secundam correptionem deruita. Respondetur, hæc omnia non probare propriam excommunicationem, sed ad summum obligationem fidelium non communicandi cum hæreticis. Excommunicatio enim propria multa alia includit, nempe obligationem excommunicati non communicandi cum aliis, carentiam suffragiorum, inhabilitatem ad iurisdictionem, ab beneficiis, &c. Rursus sciendum est, communicationem cum hæreticis, magna ex parte illicitam esse de iure naturæ, etiam si excommunicatio, vel prohibitione Ecclesiæ. Primum communicationem in ipsa doctrina hæretica, quæ est communicatio formalis cum hæretico, quatenus hæreticus est: Secundum in ritibus hæreticis: Tercium familiaritatem talem, quæ communicantem reddat suspectum, prout de facto aliquando redditur, & indiget purgatione canonica, ut constat ex cap. inter sollicitudines, de purgatione canonica, & ex S. Leone serm. 18. de passione, & sermone contra Eutych. Quartum, quando subest periculum perversionis, prout plerumque subest. Quintum, quando adest scandalum aliorum, qui facile inducuntur ad familiaritatem cum hæreticis. Sextum, quando est cum damno ipsius hæretici, qui audacior redditur, & insolens ac pertinax in suo errore. Quia ergo communicatio cum hæreticis regulariter noxia, & periculosa est, ideo Apostoli eam vitandam monent, & longissime fugiendam, omissa etiam salutatione communi, quando id vitale est ad vitandum periculum, ut bene explicat Suarez dicta sect. 1. numer. 4. Nec vox illa Anathema sit, à Paulo usurpata ad Galat. 1. propriam censuram eo loco significat, cum ibidem Angelo etiam aliter prædicanti anathema dicat, cum certum sit Angelum non esse capacem Ecclesiasticæ censure.

4. Obiectio 2.

Obiiciuntur secundò loca, & exempla sanctorum: Ambrosius lib. 7. in Lucam capit. 9. in fine, & cap. 10. in principio, dicens: *Hos non suscipit Dominus, sed à suo mudo arceat, & prohibet*: sed hæc verba non significant propriam excommunicationem, sed exclusionem à Christi confortio. Item exempla Ioannis Apostoli, qui noluit ingredi balneum in quo erat Cherinthus hæreticus, & S. Antonij Abbatis, qui nunquam cum hæreticis pacificum sermonem miscuit, & S. Hermenigildi Regis, qui mori maluit, quam Eucharistiam de manu hæretici Arianismi suscipere, & alia, quæ congerit Suarez num. 2. & 3. qui tamen num. 8. bene notat, non omnia, quæ sancti dixerunt, vel fecerunt in hac parte, esse sub præcepto, sed aliqua esse sub consilio ad exemplum aliorum, ut diligentius caveant, & ad ostendam abominationem erga hæreticos. Illud tamen Hermenigildi factum credo fuisse sub præcepto, quia in illis circumstantiis suscepcio communionis de manu hæretici erat signum communicandi cum illo in religione, & ad hoc ipsum missus erat à Patre Ariano Episcopus hæreticus ad filium, ut hoc signo Arianismi dato reconciliari posset cum filio.

5. An hæretici non solum sint excommunicati, sed excommunicati vitandi, quales sunt notitij percussores Clerici. De hoc tamen dixi diff. 2. 2. sect. 1. ubi etiam vidimus, qualis denuntiatio exigatur, & an sufficiat sententia Card. de Lugo de virtute Fidei divina.

tentia declaratoria criminis, & alia dubia circa hanc questionem.

Tertio quaeritur, an ob hæresim merè mentalem incurratur hæc excommunicatio. Affirmant non pauci ex Canonistis quos late congerit Sanchez, dicto lib. 2. cap. 8. num. 1. quibus consentit ex Theologis Adrianus, & aliqui Summistæ ab eodem relati: quia peccatum hæresis consummatur interiorius, ergo nomine hæreticorum comprehenditur hæreticus etiam mentalis, qui simpliciter & absolute est hæreticus.

Contraria sententia verissima est, quam docent omnes Theologi, & amplectuntur iam communiter Iuris Doctores, quos late refert, & sequitur idem Sanchez ibid. num. 2. Suarez in præfati diff. 2. 1. sect. 2. num. 4. & diff. 4. de Censuris sect. 2. & lib. 4. de legibus cap. 12. Hurtado diff. 83. sect. 2. & alij omnes. Fundamentum præcipuum est, quia Ecclesia non iudicat de occultis, seu internis, nec potest directè, & per se actus internos præcipere, aut prohibere, licet possit per accidens, quatenus deserpiunt ad integrandos actus externos humanos, & visibiles, ut clarè fatentur Pontifices in cap. tua nos, & cap. sicut tuus, de Simonia, & in cap. erubescant 32. dist. 1. Potestas enim Ecclesiæ, est ad gubernationem visibilem fidelium, qui Ecclesiam visibilem componunt: quare iurisdictionem involuntariam, & coactivam non exercet circa merè interna, licet exerceat aliquando iurisdictionem voluntariam, ut in concessione indulgentiæ, & dispensatione voti interni. Cur autem indirectè & per accidens possit Ecclesia præcipere actus internos, videtur quæ dixi diff. 15. de penit. sect. 6. num. 139. & sequentibus: Nec obstat, quod peccata merè interna sint materia necessaria confessionis sacramentalis, & debeant ad Ecclesiæ tribunal deferri: Nam iurisdicctio illa sacramentalis est alterius generis, nec est intra terminos potestatis, & gubernationis visibilis, sed pertinet ad forum Dei, qui iudicat etiam de internis, & voluit constituere Vicarios sui Prælatos Ecclesiæ, ut exerceant in eo tribunali potestatem ipsius Dei quoad solvenda, & retinenda peccata; sistendo tamen intra terminos potestatis visibilis, non potest Ecclesia de internis merè iudicare. Posset quidem Prælati referuare validè peccatum hæresis internum, quia illa non esset iurisdicctio coactiva, sed solum negare inferioribus sacerdotibus iurisdictionem ad absolvendum à tali peccato, quam ipsi de se non habent, nisi dependenter à superiore. Punire verò pœna excommunicationis hæreticum merè mentalem non potest, quia hoc esset obligare directè ad actus merè internos eosque prohibere adhibita pœna, quod excedit potestatem visibilem superioris. De hoc tamen agitur ex professo in tract. de legibus: sufficiat tetigisse fundamentum huius communis, & receptissimæ doctrinæ.

Quartò quaeritur, contra, an incurratur hæc excommunicatio ob hæresim merè externam, qua quis exterius v.g. negat Trinitatem ob meritum, vel aliam causam, cum tamen toto corde eam interiorius credat. Affirmauit Caietanus cum aliis, qui ei adhæserunt, quos refert Sanchez dicto lib. 2. cap. 8. numer. 8. quia Ecclesia non iudicat de occultis, sed de actu externo. Contraria tamen sententia verissima est, quam docent omnes Theologi, quos affert, & sequitur Sanchez ibidem, Suarez diff. 19. sect. 4. numer. 6. & alij quos

An ob hæresim merè mentalem incurratur hæc excommunicatio.

6

7. An ob hæresim merè externam.

HHh 2

quos affert, & sequitur Hurtado *dicta disp.* 83. *sect.* 6. Ratio autem est clara ex dictis in superioribus, quia non est hæreticus, qui non est infidelis, cum hæresis sit infidelitatis species: non est autem infidelis cuius peccato non amittitur fides, quæ certè non perditur ab eo qui credit firmissimè totam nostram fidem, & quidquid Deus reuelauit. Cum ergo excommunicatio hæc lata sit in hæreticos, non ligat eum, qui adhuc Catholicus perseverat. Fatemur, potuisse Ecclesiam excommunicare etiam propter hanc externam negationem fidei: id tamen de facto non fecit, sed propter hæresim. Fatemur etiam incurri posse eo casu excommunicationem laram in fautores hæreticorum, si hæresis assertio externa redderet in eorum favorem: non tamen incurretur excommunicatio præcisè lata in hæreticos. Denique Hurtado *ubi supra* aduertit eum, qui sine infidelitate interna colit exterius idola incurtere excommunicationem laram in extravaganti quadam Ioann. XXII. relata in directorio inquisitionum 2. *part. quest.* 43. post numerum 9. ubi huic crimini imponuntur omnes hæreticorum pœnæ præter bonorum publicationem. Cæterum Sanchez *dicto cap.* 7. *num.* 10. cum aliis notat in primis id non procedere, quando ex metu id facit, sed quando sponte, & ex affectu ad idola operatur. Deinde dubium esse, an lex illa usu recepta sit, quia aliqui id negant.

8

An ignorans excommunicationem contra hæreticos latam, eum incurrat lapsum in hæresim culpabilem.

Quintò quaeritur, an ignorans excommunicationem contra hæreticos latam, eam incurrat lapsum in hæresim culpabilem. Hæc tamen quaestio communis est ad omnes excommunicationes, & de ea videri possunt occurrente casu Sanchez *dicto lib.* 2. in *Decalog. cap.* 8. *num.* 5. & latius *lib.* 9. de *Matrim. disp.* 32. *num.* 13. Sanchez de censuris *disp.* 4. *sect.* 9. *num.* 19. Hurtado in *presenti dicta disp.* 83. *sect.* 5. & alij, quos congerit Diana 4. *parte tract.* 2. de *irregularitate, resolut.* 85. qui tamen postea 5. *part. tract.* 13. *miscelan. resolut.* 18. cum Hurtado in *presenti disp.* 84. §. 9. limitat sententiam negantem, quam tenuerat de habente ignorantiam etiam culpabilem, non tamen crassam, nec supinam, ut applicari non debeat ad hæreticos nostrorum provinciarum, quia impossibilis videtur in alijs talis ignorantia. Quomodo autem iuxta illam doctrinam excusari possint plurimi ex hæreticis Græcis, Anglis, Scotis, & Germanis ab incurrenda hac excommunicatione, indicat satis idem Hurtado *dicta disputat.* 83. §. 43.

9

An hæreticus externus, sed occultus, qui sine vilo teste hæresim suam exterius verbo, vel scripto protulit, incurrat hac excommunicationem.

Maiores difficultates, & propterea huius loci est, an hæreticus externus, sed occultus, qui sine vilo teste hæresim suam exterius verbo, vel scripto protulit, incurrat hac excommunicationem. Nemo id negat in particulari, & ideo fortasse Hurtado *dicta disp.* 83. *sect.* 4. §. 36. dixit, à nullo Theologo, aut Canonista hoc negari. Sed tamen Suarez in *presenti dicta disp.* 21. *sect.* 2. *num.* 3. refert tacito nomine aliquos, qui de censuris in genere dixerunt non incurri ob delicta omnino occulta, & idem de hæresi omnino occulta docet nouissimè Croufers in regulam S. Francisci *cap.* 7. *lect.* 4. folio 518. apud Dianam 6. *parte tract.* 6. *miscelan. resolut.* 51. Ipse tamen Suarez, & alij omnes, quos refert *num.* 6. concedunt sufficere hæresim externam quantumcunque occultam ad hanc excommunicationem contrahendam. Plures autem congerit, & sequitur Diana *ubi supra*, & Sanchez *dicto lib.* 2. in *Decalog. cap.* 8. *num.* 6. Ra-

tio autem est, quia licet id delictum probari non possit in iudicio, ut iudex particularem sententiam ferat, id tamen est per accidens ob defectum testium: lex autem potest prohibere anteceden- ter delictum illud, cum sit verè externum, & sensibile, & pœnas transgressoribus statueret, quæ in conscientia obligent: nec potest potestas hæc in Ecclesia negari, quæ ex praxi in alijs mortis apertissimè constat. Nam qui occultissimè homicidium committit, irregularitatem incurrit, licet id nemini profus, præter delinquentem, innotuerit: quando verbi gratia, venenum in cibo, aut potu miscuit, virtutis adeo occultæ, ut à nemine deprehendi poterit. Sic etiam incurrit fructuum priuationem, qui officium non recusat, licet hæc omisso occultissima sit, & ipsi soli manifesta esse poterit, & sic de alijs passim: de quo videri potest Suarez *disp.* 31. de *Censuris, sect.* 1. *num.* 67. Cum ergo potestas non debeat Ecclesie ad prohibenda, & puniendâ delicta externa occulta, & aliunde verba legis excommunicantis omnes hæreticos generalia sint, non est fundamentum ad excipiendos hæreticos occultos: quod idem de alijs omnibus pœnis hæreticorum dicendum est ob eandem rationem, quæ scilicet non indigeant iudicis sententia ut imponantur.

Illud ergo commune axioma, quod de occultis non iudicat Ecclesia, intelligendum est cum distinctione, & proportionem accommoda ad duplex genus occultum. Aliud enim est occultum per se, quod scilicet de se est obiectum insensibile, & eius incognoscibilitas, seu insensibilitas tenet se ex parte obiecti, quod tale est, ut non possit in seipso cognosci per sensus, quales sunt actus interni, qui in seipso non possunt ab alijs cognosci, sed solum quatenus per voces, vel alia signa exprimuntur. Atque de his occultis non potest Ecclesia iudicare, quia non sunt obiectum suæ potestatis, & iurisdictionis, quæ tota est ad visibilem, & sensibilem gubernationem huius corporis, & Reipublicæ visibilis: quare non potest actus merè internos præcipere, aut prohibere, nisi quatenus necessarij sunt ad actus humanos sensibiles, quos potest prohibere, aut præcipere. Vnde de actibus merè internis non potest ferre leges, aut pœnas pro iis faciendis, vel omittendis imponere. Aliud verò est occultum per accidens, cuius incognoscibilitas non provenit ex obiecto, cum hoc de se sensibile sit, sed ex absentia potentiæ cognoscitiuæ, & testium & de his quidem actibus Ecclesia non iudicat per sententiam particulare, ut eos puniat, quando occultus remanet, & nisi sufficienter probentur argumentis externis; non quidem ex defectu delicti, sed ex defectu probationis. Hos autem actus potest Ecclesia anteceden- ter legem, vel sententiam præcipere, aut prohibere, cum sint actus externi, & sensibiles, pertinentes ad sensibilem, ac externam gubernationem, & honestatem subditorum, ad quam Ecclesie potestas ordinatur. Vnde potest simul pœnas statuere, quæ quando indigent iudicis ministerio, ut mandentur executioni, necessaria erunt notitia delicti ad sententiam particularem ferendam: quando verò ad sui executionem non requiritur ministerium iudicis, sed ipso facto incuruntur, & ab ipso delinquentem mandari debent executioni, non est necessaria alia notitia, nisi delinquentis conscientia. Quæ autem sint pœnæ illæ, quas lex potest imponere ipso facto

facto incurrendas ante vllam prorsus iudicis sententiam, pertinet ad tractatum de legibus, & non est dubium, quod excommunicatio, & alia censura, atque etiam irregularitas in hoc poenarum genere computentur.

Restat nunc præcipua difficultas de signo, vel actu externo sufficienti, vt aliquis dicatur hæreticus externus, atque adeo ad incurrendam excommunicationem, & alias poenas spirituales hæreticorum: de quo dicendum est sectione sequenti.

SECTIO II.

De actione externa requisita ad constituendum hæreticum externum, & incurrendam excommunicationem.

11 *Sufficit ad hæresim externam constituendam, quod hæresis interna signo aliquo externo manifestetur. Hæc autem signa ad duo genera reduci solent, nempe ad verba, & ad facta: sub verbis includuntur nutus, siue capite, siue manibus, siue aliter fiant, quare sufficit modus ille loquendi, quo aliqui se se inuicem intelligunt, signa aliqua digitorum motibus formantes: sub factis verò intelligi debent omissiones etiam aliquis facti externi, cum non minus aliquando manifestetur hæresim internam omissione facti, quam actus positius, unde deprehendi solent sæpe hæretici ex omissione ipsa operum Catholicorum.*

12 *Ex hac regula generali plura inferuntur ad casus particulares practicos, quibus ea regula magis declaratur. Primo itaque inferitur, non fieri hæreticum externum, nec incurtere excommunicationem eum, qui confessorio manifestat suam hæresim præteritam internam, vt confiteatur suum peccatum, imò nec eum, qui consilij, & remedij petendi gratia manifestat suam hæresim internam præsentem. Cuius rationem reddidimus supra disp. 14. sect. 1. vbi latè de hoc dictum est, & ideo non oportet nunc iterum hoc repetere, & videri etiam possunt de hoc casu Suarez in præfenti disp. 21. sect. 2. n. 12. & Granado in præfenti controuers. 1. tract. 15. disp. 13. n. 14.*

13 *Secundò inferitur, quid dicendum sit de eo, qui characteribus vel notis, sibi tantum notis hæresim externam scribit, quæ vulgò cifra vocantur, de quibus Sanchez lib. 2. in Decal. cap. 8. num. 10. dicit, non sufficere ad censuram incurrendam: videtur autem supponere signa talia esse, vt à nullo alio intelligi valeant. Melius tamen Hurtado disp. 83. sect. 3. §. 15. notat, eos characteres aliquando non posse ab vllò alio intelligi, præsertim quando pauci sunt, vel inconcinne, & contra regulas scribendi characteribus ignotis scribuntur: aliquando tamen, & frequenter posse ab aliis peritis in ea arte explicandi eiusmodi scripturas intelligi, & de facto sæpe eorum sensum deprehendi. Quare tunc solum à censura, & hæresi externa excusabunt, quando à nemine prorsus potuissent explicari, & intelligi. Addo ego, in primis si iam antea dedisses alteri regulam legendi illas tuas notas occultas, pro vt fieri solet ad litteras arcanas inuicem transmittendas, habent enim singuli regulam interpretandi, vulgo*

Card. de Lugo de virtute Fidei diuine.

la, contraria: tunc licet illis notis abstrusis tribueret hæresim scribas, incurris hæresim externam, quia signa illa non sunt ab omnibus intelligibilia, cum sit alius præter te, qui ea si videret intelligere posset. Deinde etiam si nullam artem interpretandi commiseris, si tamen memoriæ causam interpretandi regulam apud te scriptam conserues, incidis in censuram, quando postea illis notis hæresim scribis: quia iam non est per se occulta, sed per accidens ex eo, quod alij formam illam interpretandi, quam apud te habes, non viderint. Non tamen repugnat ex natura rei, quod moriente, vel abeunte Auctore, vel alio casu fortuito reperitur vtrique illa scriptura, qua simul reperi manifestatur aliis illis hæresis interna.

14 *Hinc tamen videtur oriri posse noua difficultas. Si enim hæreticus mentalis hæresim suam scriberet notis illis abstrusis, quas nemo tunc præter ipsum legere possit: postea verò elapso tempore ipse memor, vel immemor fortasse illius scripturæ, amico suo communicasset modum intelligendi suas notas, & characteres, vel certè ad suam memoriam sibi in id in scripto notasset: iam tunc inciperet prior illa scriptura esse intelligibilis, quæ tamen antea intelligi à nemine alio poterat. Quæri ergo potest, an tunc inciperet esse hæreticus externus, & contrahere censuram quam antea nondum contraxisset; id enim difficile credi potest: nam tunc non peccat peccato hæresis, præsertim si non recordatur prioris scripturæ, & multò magis si iam hæresim internam renouauit: imò etsi recordetur, non videtur oppositi grauius præcepto fidei, quod ipse scribat sibi modum interpretandi suas notas particulares, per quod nec sibi nec aliis intendit aliquid contra fidem asserere: imò priorem scripturam, vult omnibus occultare, ac si necesse sit quam primum lacerare, ne ab vllò inueniatur. Difficile ergo est, quod peccet tunc grauius contra fidem, & incurrat censuram, propter periculum metaphysicum, ne breui illo tempore vtraque illa scriptura ab aliquo inueniatur, & legatur.*

15 *In hoc casu, qui vix vnquam in praxi contingere potest, distinguendum puto. Potest enim fieri, vt scriptura prior hæresim continens hodie reperta, & intellecta manifestetur legenti, Auctorem non solum quando id scripsit, habuisse illam hæresim in mente, sed hodie etiam in eadem hæresi perseuerare, sicut diximus dicta disp. 14. loco supra citato, aliquando qui dixit se fuisse in tali opinione (quæ reuera sit hæretica) significare se nunc etiam in eodem errore versari. Potest verò contingere etiam, vt illa prior scriptura hodie lecta, nihil aliud lectoribus possit significare, nisi hæresim præteritam, nec vllò modo significet, aut manifestet etiam probabilitè eius perseuerantiam. Et in hoc secundo casu res videtur faciliior: nec videtur tunc peccari grauius in secundo scripto, vel eius communicatione, atque adeo nec incurri censuram, quia per illud non proficetur, se esse hæreticum; sed fuisse, quod sine peccato graui contra fidem dici potest, nisi ex hoc ipso grauis iniuria fidei introgetur, iuxta dicta in illa disp. 14. non est autem hæreticus externus, nisi qui exprimit se actu contra fidem sentire, quod à fortiori constabit ex doctrina Suarj infra adducenda, quod non est hæreticus externus, qui dicit se habere propositum amplectendi tempore futuro aliquam hæresim: multò ergo minus, qui so-*

H. H. h 3

lùm